

УДК 373.5.014.61

ОЦІНЮВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Коробка Марина

**Науковий керівник: доктор педагогічних наук, доцент, доцент
кафедри математики та цифрових технологій Ботузова Ю.В.**

*Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка,
м. Кропивницький, Україна*

У статті проаналізовано стан науково-методичної діяльності в ЗДО. Розглядаються різноманітні підходи до впровадження науково - методичної діяльності, які спрямовані на допомогу педагогічним працівникам у підвищенні кваліфікації та розвитку їхньої професійної компетентності. Особливу увагу приділено методам і формам використання інноваційних підходів, які сприяють не лише удосконаленню педагогічної майстерності, а й розвитку та бажанню підвищувати та розвивати свої знання. Акцент робиться через дослідження стану науково-методичної роботи, яка полягає у тому, щоб надати справжню методичну допомогу, а головне ефективну допомогу вихователю.

Ключові слова: науково-методична діяльність, методична робота, педагогічна майстерність, заклад дошкільної освіти, організація освітнього процесу.

***Assessment of the educational environment and organization of the educational process in a
preschool educational institution***

M. Korobka

***Scientific supervisor: Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor
of the Department of Mathematics and Digital Technologies, Botuzova Yu. V.***

*Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University,
Kropyvnytskyi, Ukraine*

The article analyzes the state of scientific and methodological activity in preschool educational institutions. Various approaches to the implementation of scientific and methodological activity are considered, which are aimed at helping teachers improve their qualifications and develop their professional competence. Special attention is paid to the methods and forms of using innovative approaches that contribute not only to the improvement of pedagogical skills, but also to the development and desire to increase and develop their knowledge. The emphasis is placed on providing real assistance, and most importantly, effective assistance to the teacher through the study of the state of scientific and methodological work.

***Keywords:** scientific and methodological activities, methodological work, pedagogical skill, institution of preschool education, organization of the educational process.*

Постановка проблеми. Актуальність досліджуваної роботи полягає у науковій роботі в закладах дошкільної освіти (ЗДО), яка передбачає науково-методичну діяльність, спрямовану на допомогу педагогічним працівникам у здобутті вищої професійної освіти, підвищенні кваліфікації, поширенні інноваційного педагогічного досвіду через наукові публікації та методичні ресурси. Важливу роль у цьому процесі відіграє також участь у фахових конкурсах та наукових конференціях, а також розробка методичного програмного забезпечення. Основне завдання методичної роботи – надати справжню та ефективну допомогу вихователям. Ця ініціатива спрямована на піднесення колективного творчого потенціалу педагогічного колективу.

Аналіз досліджень і публікацій. Численні елементи науково-методичних розробок зацікавили різних науковців і педагогів-практиків, зокрема О. Безсонову, В. Березюк, Л. Бондар, Т. Воронецьку, Н. Гавриш, А. Гузь, З. Дорошенко, О. І. Каплуновська, І. Кіндрат, І. Кондратець, Л. Мінда, І. Романюк, О. Рудік та ін. Тим не менш, залишається потреба в додаткових наукових дослідженнях щодо організації науково-методичної діяльності в ЗДО.

Метою даного дослідження є оцінка існуючого стану науково-методичної діяльності в ЗДО та обґрунтування потенційних удосконалень на прикладі Центру розвитку «Мудрик».

Виклад основного матеріалу (результатів) дослідження. Дошкільна освіта сьогодні зазнає значних змін. Ключовий аспект цієї еволюції спонукає педагогів переглянути численні застарілі методи, з наголосом на оновленні навчальної програми, щоб віддати пріоритет розвитку індивідуальності дитини та важливості її існування. Дошкільний період відіграє вирішальну роль у формуванні дитини як активного учасника життя. Щоб педагоги стали активними агентами особистісного зростання, необхідний комплексний підхід до організації різноманітних методичних практик. Активно долучаючись до методичних ініціатив, педагоги можуть набути та зміцнити особливий статус,

вдосконалюючи освітній досвід шляхом впровадження інновацій та сприяючи підвищенню якості освіти відповідно до державних стандартів дошкільної освіти в Україні [4, с. 41]. На думку В. Дубрової та Є. Мілошевич, методичну роботу можна визначити як «цілісну, засновану на досягненнях науки, передовому педагогічному досвіді, систему взаємопов'язаних заходів, спрямованих на всебічне підвищення кваліфікації та професійної майстерності кожного вчителя» [6, с. 34]. Значущість методичної роботи помітно зростає у зв'язку з необхідністю ефективного та швидкого застосування нових технологій, методів, прийомів і форм навчання, а також постійним накопиченням досвіду вирішення освітніх завдань. Крім того, зростає залучення вчителів до вдосконалення як навчального процесу, так і освітніх програм нового покоління.

Безперервна система науково-методичної діяльності покликана генерувати наукові знання та сприяти обміну передовим педагогічним досвідом, з метою оновлення змісту освіти та підвищення професійної компетентності освітян. Науково-методична робота охоплює не лише засоби професійно-педагогічної (управлінської) комунікації – форми, методи, прийоми, засоби, – а й зміст навчання (навчальні матеріали) та управлінський вплив (рішення у формі розпоряджень, наказів, розпоряджень тощо), а також потенційні шляхи поширення педагогічної практики. В основі методичної роботи лежить науковий доробок педагогів, що підкреслює важливість і актуальність такого доробку. Педагогічний колектив ЗДО може здійснювати свою науково-методичну діяльність за різними напрямками: здобуття вищої професійної освіти або перепідготовка, навчання на курсах підвищення кваліфікації, обмін досвідом навчання через публікації та участь у фахових конкурсах, відвідування науково-практичних конференцій, підвищення кваліфікації, методичні ресурси ЗДО.

Одним із першочергових завдань модернізації системи освіти є здійснення позитивних змін у дошкільній освіті, а також підвищення кваліфікації та якості перепідготовки педагогічних кадрів. Підхід до науково-методичної роботи в освітньому середовищі має бути спрямований на формування професійно-

особистісної зони успіху кожного педагога, а також на підвищення мотивації до саморозвитку та творчості за рахунок таких факторів:

- оцінка професійних та індивідуально-психологічних якостей педагогів; - персоналізація взаємодії між колегами; - різноманітність у співпраці різних груп у педагогічному колективі; - акцент на позитивному потенціалі характеру вчителя; - менеджер, який є особистим прикладом для наслідування [10, с. 224-235]. На сьогоднішній день в навчальних закладах представлено різноманітні підходи та методики роботи з педагогічними кадрами, які можна розділити на традиційні та інноваційні. До традиційних методів відносяться семінари, тренінги, педагогічні ринги, круглі столи, педагогічні сценарії. Навпаки, інноваційні підходи включають ділові ігри, мережі односторонців, майстер-класи, кейси, виставки-ярмарки, творчі години [9].

У річному плані роботи навчального закладу обов'язково передбачаються семінари та методичні об'єднання, у тому числі семінари-практикуми, оскільки вони є найефективнішим засобом підвищення кваліфікації вихователів. На початку навчального року керівник складає розгорнутий план семінару та методичного об'єднання, який може складатися з кількох занять. Під час початкового уроку педагогів можна заохотити запропонувати конкретні запитання, які вони хотіли б розглянути, дозволяючи доповнити план. Семінари можуть бути постійними або тимчасовими, наприклад, організованими для вивчення нової програми чи технології протягом навчального року. Одним із методів системної роботи є творчі звіти викладачів, які в першу чергу використовуються під час атестації педагогічних працівників. Під час педагогічних рад педагоги презентують результати своєї виховної роботи, обговорюють свої відкриття та методичні вдосконалення, діляться особистим досвідом разом із роздатковими матеріалами, дидактичними матеріалами та планами найбільш успішних заходів. Крім того, ці творчі звіти можуть бути представлені на науково-практичних семінарах, а також на тижнях розвитку педагогічної майстерності.

Важливою є побудова системи науково-системної роботи, яка ґрунтується на аналізі результатів навчального процесу. Це й оцінювання результатів навчально-виховного процесу, кваліфікації та педагогічної майстерності вчителів, згуртованості та зрілості педагогічного колективу, а також специфічних інтересів, потреб і запитів вихователів. Для керівників завжди актуальним є пошук і вибір найбільш ефективного підходу до методичної роботи. Крім того, слід враховувати різноманітність його змісту, різноманітність форм і методів взаємодії з персоналом.

Отже, застосування зазначених вимог у рамках науково-методичної роботи дає оптимальні результати, які є показниками ефективності такої роботи в сучасних дошкільних навчальних закладах. Організуючи методичну роботу, необхідно враховувати, що лише педагоги з високим професіоналізмом можуть виховати особистості, які володіють сучасним мисленням і здатні до саморозвитку та самореалізації в суспільстві. Термін «професіоналізм» охоплює не лише предметні, дидактичні, методичні, психолого-педагогічні знання та вміння, а й особистісний потенціал вихователя, зокрема його професійні цінності [2].

Навчально-виховний процес у дошкільних закладах організовується відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту» та спрямований на досягнення освітніх завдань. Освітня програма визначається Базовим компонентом дошкільної освіти і виконується за різноманітними розвиваючими, навчальними та виховними програмами «Дитина», «Малюток», «Українське довкілля», «Дитина в дошкільні роки», «Зернятко, Усі вони рекомендовані Міністерством освіти і науки України. Крім того, дозволяється одночасне застосування різних програм, перелічених у списку схвалених Міністерством для використання в загальноосвітніх закладах. Дошкільні заклади мають право самостійно обрати одну з визначених програм для впровадження. Цей вибір підлягає обговоренню та затвердженню на педагогічній раді закладу [1; 7].

Українські навчальні заклади сьогодні потребують педагогів, які мають методичну підготовку та вміють застосовувати інноваційні технології для

розвитку учнів. Ці педагоги мають прагнути отримати нові знання та вміти синтезувати свій педагогічний досвід. Залучення педагогів до дослідно-експериментальної діяльності підвищує їх педагогічні здібності та особистісні якості, що в кінцевому результаті веде до підвищення якості дошкільної освіти. Основним завданням освіти, як зазначено в Національній доктрині розвитку освіти, є виховання всебічно розвиненої особистості, яка вважається найвищою цінністю суспільства. Для реалізації цієї мети провідну роль відіграють заклади дошкільної освіти, які спрямовані на підвищення компетентності та професійної майстерності вихователів

А. Макаренко зазначав, що педагогічна майстерність охоплює розуміння унікальних сторін навчально-виховного процесу, поряд із здатністю його будувати та ініціювати. Він твердо вірив, як традиційний педагог, що будь-який учитель може набути педагогічних навичок шляхом цілеспрямованого самовдосконалення. Формування педагогічної майстерності виникає виключно на основі заняття педагогічною діяльністю, яка має бути осмислена через її сутність, завдання, методику, поєднання особистісних якостей із професійними знаннями [8]. Особи, які прагнуть стати педагогами, повинні не лише здобувати професійні знання, але й розвивати власний характер, розвиватися як інтелектуально, так і емоційно. Це стало важливою передумовою в сучасному ландшафті. Сучасний підхід до навчання та виховання ставить перед вчителями нові завдання та очікування. Врахування цих аспектів під час постійного підвищення кваліфікації вихователів дошкільних закладів має вирішальне значення для комплектування дошкільних закладів морально сформованими, освіченими особистостями, які володіють психологічними якостями, необхідні для ефективної навчальної практики та зокрема науково-методична робота [3].

В центрі розвитку «Мудрик» діє науково-методичний підхід, що ґрунтується на принципах доступності, гуманізму, демократизму, і незалежність від політичних партій, громадських установ і релігійних організацій, а також відданість науковим дослідженням і співпраці з викладачами, забезпечуючи безперервність їх професійного розвитку. На початку навчального року

педагогічний колектив зібрався на різноманітні теми: «Методи інтерактивної взаємодії для розвитку комунікативної компетентності дітей дошкільного віку», «Народознавство як засіб формування духовно-моральної компетентності дошкільників», «Народознавство як засіб формування духовно-моральної компетентності дошкільників», та «Технологія опосередкованого навчання як засіб громадянсько-патріотичного виховання дошкільників» [11]. Науково-методична діяльність центру розвитку «Мудрик» спрямована на створення освітнього середовища, сприятливого для впровадження нових методів і форм дошкільної освіти. Цей процес охоплює декілька етапів: 1) виконання інноваційної стратегічної мети; 2) співпраця з вихователями; 3) залучення та співпраця з батьками; 4) забезпечення інформаційного забезпечення; 5) педагогічний моніторинг. Форми і методи науково-методичної роботи ЗДО включають колективний, індивідуальний, інтерактивний, фронтальний підходи, а також об'єднання педагогів.

Сучасний ландшафт науково-методичної роботи характеризується кількома основними рисами: – ретельний відбір змісту, спрямованого на особистісне зростання та саморозкриття дітей дошкільного віку; – забезпечення вчителів інформацією про інноваційні освітні підходи; – пропозиція додаткових освітніх послуг, спрямованих на розкриття змісту дошкільної освіти в інноваційних сферах; – заохочення наступності в інноваційних пошуках і дослідженнях вчителів; – застосування індивідуальних та диференційованих стратегій, адаптованих до професійних навичок кожного вчителя; – озброєння педагогів новими, інноваційними методами практики, які ефективно сприяють особистісному розвитку дітей. Колектив центру розвитку «Мудрик» визнає, що лише відновлена система науково-методичної діяльності дозволить підготувати педагогів до інноваційної діяльності та створити необхідні умови для підвищення професійної компетентності тих, хто впроваджує ці інновації.

Особливе інструментальне забезпечення необхідне для організації оцінювання науково-методичної роботи вчителів. Виявлення зв'язків між

поняттями «критерій», «показник» і «вимірювач» є визначальним для його розробки. Кожен із цих термінів буде визначено [5].

Майбутнє нації залежить від її молоді, і те, що це майбутнє передбачає, безпосередньо залежить від погляду суспільства на освіту та уваги суспільства до свого молодого покоління. Вчителі відіграють вирішальну роль у вихованні справді обдарованих дітей, яким через суворість реальності може бути важко повністю проявити свої таланти та зробити внесок у розвиток своєї батьківщини. Спочатку ці діти неймовірно різноманітні: одні жваві, інші спокійні, деякі наполегливі та скромні, деякі впевнені в собі, а іншим бракує впевненості. Але всіх їх об'єднує спільне прагнення: світле майбутнє і радісне життя в Україні, на батьківщині. Важливо стежити за тим, щоб їхні мрії не зникали, і сприяти творчому зростанню цих талановитих особистостей. Допомога дітям у визначенні свого місця в нашому світі, що швидко розвивається, є життєво важливою для їх успіху. Ефективність цієї роботи залежить від викладачів, їхніх педагогічних здібностей та професійного досвіду. Посилення такого досвіду відбувається за рахунок організації науково-методичної діяльності в ЗДО.

Висновки та перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження.

У системі управління закладами освіти важливе місце займає науково-методична діяльність, яка сприяє формуванню особистості вчителя та підвищенню його професійної компетентності, що, у свою чергу, підвищує якість освіти. Отже, на даному етапі все більшої актуальності набувають питання відбору інноваційного змісту науково-методичної роботи, організації її ефективних форм, оцінки ефективності.

Центр розвитку «Мудрик» ДНЗ ясла-садок центру розвитку «Мудрик» є базою для удосконалення науково-методичної роботи. Ключові стратегії вдосконалення охоплюють інтеграцію інноваційних технологій в освітню систему установа; сприяння творчому пошуку та новим концепціям серед педагогів; залучення педагогічного колективу до дослідно-експериментальної діяльності за темою «Формування інтелектуальних і творчих здібностей

дошкільників» у рамках програми «Обдарована дитина», яка спрямована на підвищення ефективності науково-методичної роботи закладу.

Список використаної літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. К., 2012.
2. Безсонова О. Полілог: просто про складне. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2018. № 2. С. 32-37.
3. Білоус А.Б. Організація науково-методичної діяльності закладу дошкільної освіти. Науковий пошук молодих: збірник статей аспірантів та магістрантів. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2020. Випуск 4. С. 5-8.
4. Кіндрат І. Інтелектуальні карти в методичній та управлінській діяльності. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2018. № 9. С. 45-55.
5. Кульчицька О., Чорна Л. Діагностика рівня розвитку творчих здібностей. Обдарована дитина. 2003. № 4. С. 13-50.
6. Основи педагогічної творчості та майстерності / за заг. ред. Н. В. Гузій. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. 168 с.
7. Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина». К, 2012.
8. Стиль керівництва та спілкування вихователя-методиста: анкета. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2018. № 1. С. 22-23.
9. Шамрай А., Вусик Т. Методичне об'єднання: каталог напрацювань. Музичний керівник. 2015. № 7. С. 4-13.
10. Швайка Л. А. Методична робота в ДНЗ. Харків: ВГ «Основа», 2017. 304 с.
11. Шевченко М.П. Аналіз методичної роботи в центру розвитку «Мудрик». 2019. С. 2-7.

Відомості про автора:

Коробка Марина Віталіївна – студентка II курсу магістратури факультету математики, природничих наук та технологій Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, тел.+380669539725, ue23m@cispu.edu.ua.